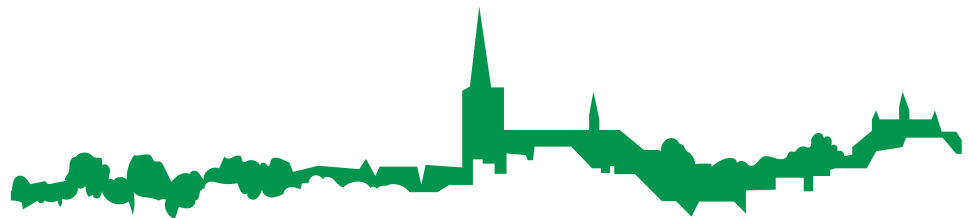

BIJLAGE 5: ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK

ARCHEOLOGISCH
PROEFSLEUVENONDERZOEK

RAADHUISSTRAAT 6

TE GILZE

GEMEENTE GILZE EN RIJEN

- ✿ Bodem
- ✿ Waterbodem
- ✿ Water
- ✿ Archeologie
- ✿ Ecologie
- ✿ Milieu

Archeologie

Archeologisch proefsleuvenonderzoek Raadhuisstraat 6 te Gilze in de gemeente Gilze en Rijen

Opdrachtgever	P.A.J. Clemens Raadhuisstraat 6 5126 CJ Gilze
Project	GIL.CLE.APO
Rapportnummer	14041422
Status	conceptrapportage
Versienummer	C2
Datum	2 juli 2014
Vestiging	Swalmen
Auteur(s)	Ing. G.J. Boots MA
Paraaf	 Met een bijdrage van P.J.L. Wemerman
Autorisatie	Drs. A.H. Schutte (Senior KNA-Archeoloog)
Paraaf	

© Econsultancy bv, Swalmen

Foto's en tekeningen: Econsultancy bv, tenzij anders vermeld

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers. Econsultancy aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

ISSN: 2210-8777 (Analoog rapport)

ISSN: 2210-8785 (Digitaal rapport E-depot)

Administratieve gegevens plangebied		
Projectcode en nummer	14041422 GIL.CLE.APO	
Toponiem	Raadhuisstraat 6	
Opdrachtgever	P.A.J. Clemens	
Gemeente	Gilze en Rijen	
Plaats	Gilze	
Provincie	Noord-Brabant	
Kadastrale gegevens	Gemeente Gilze, sectie L, nummers 537, 539 en 2227.	
Omvang plangebied	circa 550 m ²	
Omvang onderzoeksgebied	circa 550 m ²	
Kaartblad	50E (1:25.000)	
coördinaten centrum plangebied	X: 124238 / Y: 394854	
Bevoegde overheid	Gemeente Gilze en Rijen Raadhuisplein 1, 5121 JX Rijen Postadres: Postbus 73, 5120 AB Rijen T. 14 0161 info@gilzerijen.nl	Contactpersoon: Mevr. S. Groenenboom
Deskundige namens de bevoegde overheid	Regio West-Brabant Postbus 503 4870 AM Etten-Leur Tel: 076-5027229	Mevr. drs. L. Weterings-Korthorst leonie.weterings@west-brabant.eu
ARCHIS2 Onderzoeksmeldingsnummer (OM-nr.) Vondstmeldingsnummer Onderzoeksnummer	61099 424772	
Archeoregio NOaA	Brabants zandgebied	
Beheer en plaats documentatie	Econsultancy, Swalmen/ Provinciaal Archeologisch Depot Noord-Brabant	
Uitvoerders	Econsultancy, Ing. G.J. Boots MA	

Kwaliteitszorg

Econsultancy beschikt over een eigen opgravingsvergunning, afgegeven door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE). De opgravingsvergunning geeft opdrachtgevers de zekerheid dat het uitvoerend bureau werkt conform de eisen die de RCE stelt op het gebied van competenties en integriteit van medewerkers en het toepassen van vigerende normen en onderzoeksprotocollen.

Betrouwbaarheid

Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd, conform de toepasselijke en van kracht zijnde regelgeving en richtlijnen die zijn opgesteld in het Programma van Eisen Raadhuisstraat 6 te Gilze, gemeente Gilze en Rijen PvE nr. 14031296 (25 april 2014).

SAMENVATTING

Econsultancy heeft in opdracht van P.A.J. Clemens een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd voor de Raadhuisstraat 6 te Gilze in de gemeente Gilze en Rijen. De straatzijde van het perceel wordt bebouwd, de achterkant van het perceel worden parkeerplaatsen.

Het archeologisch proefsleuvenonderzoek wordt noodzakelijk geacht om te bepalen of er een gerede kans is dat archeologische waarden wel of niet aanwezig (kunnen) zijn in de ondergrond, die door de voorgenomen bodemingrepen kunnen worden aangetast/verloren kunnen gaan. Daarom is het binnen het kader van de Wet op de Archeologische Monumentenzorg uit 2007 (WAMZ), voortvloeiend uit het Verdrag van Malta uit 1992, verplicht voorafgaand archeologisch onderzoek uit te voeren.

Doel van het proefsleuvenonderzoek is het aanvullen en toetsen van de gespecificeerde archeologische verwachting zoals vermeld in het bureau- en booronderzoek. Het gaat om gebied- of vindplaatsgericht onderzoek. Het proefsleuvenonderzoek gebeurt door middel van waarnemingen in het veld, waarbij (extra) informatie wordt verkregen over bekende en /of verwachte archeologische waarden binnen een onderzoeksgebied. Dit omvat de aan- of afwezigheid, de aard, de omvang, de datering, de gaafheid, de conservering en de inhoudelijke kwaliteit van de archeologische waarden.

Het resultaat van een proefsleuvenonderzoek is een rapport met een waardering en een inhoudelijk (selectie-)advies (buiten normen van tijd en geld), aan de hand waarvan een beleidsbeslissing (een selectiebesluit) kan worden genomen. Dit betekent dat de veldactiviteiten uitgevoerd worden tot het niveau waarop deze beslissing gefundeerd genomen kan worden, dat wil zeggen dat de archeologische waarden van het terrein/vindplaats in voldoende mate zijn vastgesteld.

Gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel

Er geldt een hoge verwachting voor het aantreffen van resten uit de Middeleeuwen en Nieuwe tijd, voor de andere perioden, Prehistorie en Romeinse tijd, is deze verwachting middelhoog.¹

Gevolgd onderzoeksmethode

Tijdens het veldwerk was er geen reden om van de onderzoeksmethodiek af te wijken zoals beschreven in het PvE.² In totaal is er een proefsleuf gegraven met een totale oppervlakte van 80 m². De proefsleuf is 20 m lang en 4 m breed en is aangelegd in de top van de C-horizont. Verder zijn er aan de straatzijde drie boringen gezet, om de bodemopbouw en de mate van verstoring aan die zijde vast te stellen.

Resultaten Proefsleuvenonderzoek

Tijdens het proefsleuvenonderzoek in plangebied aan de Raadhuisstraat 6 te Gilze is een proefsleuf aangelegd met een oppervlak van circa 80 m². Er zijn, naast vele recente verstoringen, sporen aangetroffen uit de Nieuwe tijd. Gezien het aardewerkspectrum zijn de sporen van de tweede helft van de 19^e eeuw. Het betreft een poortje met grondverbetering en cultuurlagen.

Uit de waardering volgens door de KNA voorgeschreven wijze blijkt dat de vindplaats die is aangetroffen niet behoudenswaardig is.

Selectieadvies

Aangezien er geen behoudenswaardige vindplaats is aangetroffen, is het selectieadvies van Econsultancy daarom om geen vervolgonderzoek uit te voeren en het plangebied vrij te geven voor de verdere ontwikkelingen. Het definitieve selectiebesluit zal worden genomen door de bevoegde overheid, de gemeente Gilze en Rijen.

¹ Schutte, 2014.

² Schutte, 2014.

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	1
2	DOELSTELLING ONDERZOEK	3
3	ARCHEOLOGISCHE GEGEVENS VAN HET PLANGEBIED	3
3.1	Ligging en huidige situatie plangebied	3
3.2	Archeologische verwachting op basis van het vooronderzoek	3
3.2.1	Geologie, Geomorfologie en Bodem	4
3.2.2	Archeologische gegevens	4
3.2.3	Historische gegevens	5
3.2.4	Gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel	5
3.2.5	Selectieadvies	5
4	METHODIEK VELDONDERZOEK	6
4.1	Inleiding	6
4.2	Methodiek proefsleuvenonderzoek	6
4.3	Onderzoeksvragen	6
5	RESULTATEN VELDONDERZOEK	9
5.1	Landschapsgenese en bodemopbouw	9
5.2	Analyse sporen en structuren	9
5.3	Vondstmateriaal	12
5.4	Grondmonsters	12
5.5	Conclusie veldonderzoek	13
6	WAARDERING, CONCLUSIE EN SELECTIEADVIES	13
6.1	Waardering	13
6.2	Conclusie	15
6.3	Selectieadvies	15
7	BEANTWOORDING VAN DE ONDERZOEKSVRAGEN	16
	LITERATUUR	18

LIJST VAN TABELLEN

Tabel I:	Overzicht aardewerksoorten, aantal en datering
Tabel II	Scoretabel waardestelling van het plangebied

LIJST VAN AFBEELDINGEN

Figuur 1	Situering van het plangebied binnen Nederland
Figuur 2	Detailkaart van het plangebied
Figuur 3	Westprofiel werkput 1
Figuur 4	Vlakfoto proefsleuf 1
Figuur 5	Profiel 1

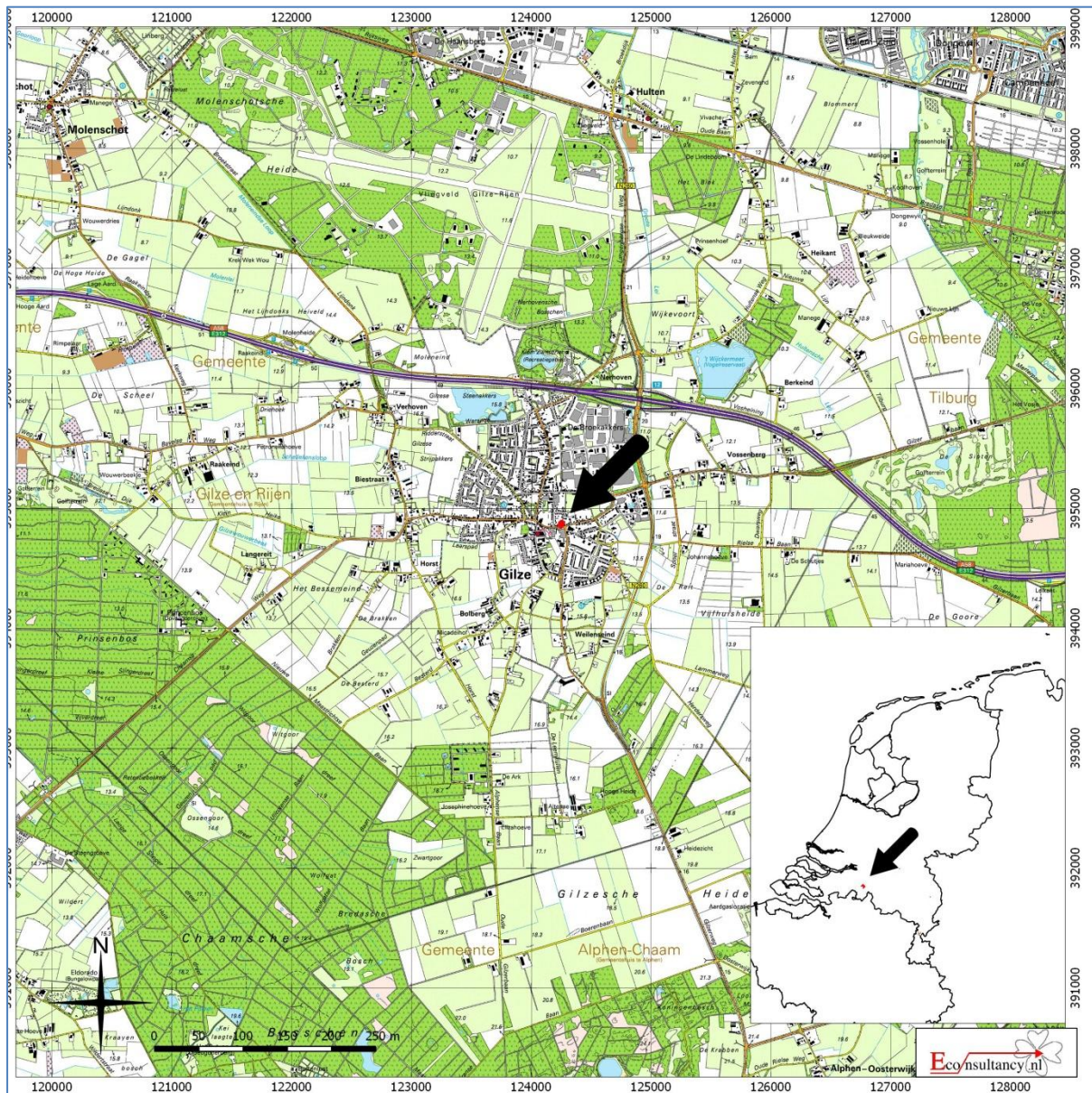
BIJLAGEN

Bijlage 1	Overzicht proefsleuven
Bijlage 2	Allesporenkaart
Bijlage 3	Proefsleuf 1
Bijlage 4	Boorstaten
Bijlage 5	Sporenlijst
Bijlage 6	Vondstenlijst
Bijlage 7	Overzicht geologische en archeologische tijdvakken
Bijlage 8	Bewoningsgeschiedenis van Nederland
Bijlage 9	AMZ-cyclus

1 INLEIDING

Econsultancy heeft in opdracht van P.A.J. Clemens een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd voor het Raadhuisstraat 6 te Gilze in de gemeente Gilze en Rijen (zie figuur 1 en figuur 2).

Figuur 1 Situering van het plangebied binnen Nederland

Raadhuisstraat 6 te Gilze

Situering van het plangebied binnen Nederland (bron : <http://gis.kademo.nl/gs2/wms>)

Legenda

Plangebied

Figuur 2 Detailkaart van het plangebied

Raadhuisstraat 6 te Gilze

Situering van het plangebied binnen Nederland (bron : <http://gis.kademo.nl/gs2/wms>)

Legenda

Plangebied

De straatzijde van het perceel wordt bebouwd, aan de achterkant van het perceel worden parkeerplaatsen aangelegd.

Het proefsleuvenonderzoek is noodzakelijk om te bepalen of er een gerede kans is dat archeologische waarden wel of niet aanwezig (kunnen) zijn in de ondergrond, die door de voorgenomen bodemingrepen kunnen worden aangetast/verloren kunnen gaan. Daarom is het

binnen het kader van de Wet op de Archeologische Monumentenzorg uit 2007 (WAMZ), voortvloeiend uit het Verdrag van Malta uit 1992, verplicht voorafgaand archeologisch onderzoek uit te voeren (zie bijlage 9).

2 DOELSTELLING ONDERZOEK

Het doel van inventariserend veldonderzoek (IVO) is het aanvullen en toetsen van de gespecificeerde archeologische verwachting, zoals geformuleerd in het vooronderzoek. Het gaat om gebied- of vindplaatsgericht onderzoek. IVO gebeurt door middel van waarnemingen in het veld, waarbij (extra) informatie wordt verkregen over bekende en/of verwachte archeologische waarden binnen een onderzoeksgebied.

Dit omvat de aan- of afwezigheid, de aard, de omvang, de datering, de gaafheid, de conservering en de inhoudelijke kwaliteit van de archeologische waarden. Belangrijk is dat op basis van het inventariserend veldonderzoek een beslissing kan worden genomen of verder archeologisch (voor)onderzoek in het gebied noodzakelijk en verantwoord is.

De waardering van het terrein dient volgens de richtlijnen van de KNA 3.3 te gebeuren. Dit zodat een gefundeerde onderbouwing van verder beleid met betrekking tot de archeologische waarden binnen het terrein mogelijk is. Indien binnen het plangebied archeologische waarden voorkomen, kan één van de volgende aanvullende voorschriften worden opgelegd:

- De verplichting tot het treffen van technische maatregelen, waardoor archeologische waarden in de bodem kunnen worden behouden.
- De verplichting tot het doen van opgravingen
- De verplichting de activiteit die tot bodemverstoring leidt, te laten begeleiden door een deskundige op het gebied van de archeologische monumentenzorg. Deze deskundige moet voldoen aan, door burgemeester en wethouders bij de vergunning te stellen, kwalificaties.

3 ARCHEOLOGISCHE GEGEVENS VAN HET PLANGEBIED

3.1 Ligging en huidige situatie plangebied

Het plangebied ($\pm 550 \text{ m}^2$) ligt aan de Raadhuisstraat 6 in de kern van Gilze in de gemeente Gilze en Rijen (zie figuur 1 en figuur 2).

Het plangebied is kadastraal bekend Gemeente Gilze en Rijen, sectie L, perceel 537, 539 en 2227.

Volgens de topografische kaart van Nederland, kaartblad 50E, (schaal 1:25.000), bevindt het maai-veld zich op een hoogte van circa 17,5 m +NAP en zijn de coördinaten van de onderzoekslocatie X = 124238, Y = 394854.

3.2 Archeologische verwachting op basis van het vooronderzoek³

In april 2014 is door Econsultancy een Programma van Eisen opgesteld, waarbij een archeologische quickscan is uitgevoerd voor het plangebied.

Voor het Programma van Eisen is met behulp van bestaande bronnen een gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel voor het plangebied opgesteld. Dit is in eerste instantie gedaan door het raadplegen van voor de archeologie relevante (schriftelijke) bronnen. Dit betreft voornamelijk gegevens over bekende archeologische vindplaatsen in en rond het plangebied. Dit is aangevuld met historisch en fysisch-geografisch onderzoek, waarbij informatie over vroeger grondgebruik is verkregen

³ Schutte, 2014.

door de analyse van historische kaarten en tevens gegevens over de geologie, geomorfologie en bodem zijn bestudeerd.⁴

3.2.1 Geologie, Geomorfologie en Bodem

Het plangebied ligt in een gebied waar afzettingen van de Formatie van Stramproy, met een dek van de Formatie van Boxtel aan het maaiveld worden aangetroffen. De Formatie van Stramproy bevat deels eolische, maar voornamelijk fluviatiele afzettingen die in het Laat-Pliocene (circa 2,6 miljoen jaar BP) en het Vroeg-Pleistoceen zijn afgezet door kleine rivieren die vanuit de Belgische Kempen oost- en noordwaarts afwateren. Het dek van de Formatie van Boxtel is afgezet gedurende de laatste ijstijd. Gedurende de laatste ijstijd had de wind vrij spel in het verplaatsen van zand en silt. In deze periode werd over een groot deel van Nederland een pakket dekzand afgezet. De dekzanden zijn onderverdeeld in het Oude en Jonge dekzand. Het Oude dekzand is tijdens het Pleniglaciaal door verspoeling afgezet in horizontaal gelaagde pakketten. Door deze verspoeling komen er vaak lemige of (zwak) grindige banden in het Oude dekzand voor. Het Jonge dekzand is tijdens het Laat-Glaciaal afgezet in de vorm van dekzandruggen. Het Jonge dekzand is uitsluitend eolisch afgezet en bevat daardoor geen leem- en grindfractie. Het Jonge dekzand wordt ook wel het Laagpakket van Wierden genoemd, welke behoort tot de Formatie van Boxtel (voorheen de Formatie van Twente) waaronder ook het Oude dekzand valt. Volgens de geologische kaart worden er in het plangebied afzettingen van de Formatie van Boxtel aan het maaiveld aangetroffen. Deze dekzanden behoren tot de Oude (en dus verspoelde) dekzanden.

In het Holoceen (vanaf circa 10.000 jaar geleden) zijn door verwaaiing van de dekzanden lokaal stuifzandgebieden ontstaan. Bij het ontstaan hiervan speelde de mens een belangrijke rol, door beweiding, afbranden en het steken van plaggen, dat voornamelijk plaatsvond in de Nieuwe tijd. Op de arme zandgronden ontstonden hierdoor de heidevelden, die zich soms al vanaf het Subboreaal, maar vooral later in de Middeleeuwen zich geweldig uitbreidden. Tenslotte bleef er in het begin van 19^e eeuw op de hogere zandgronden nauwelijks meer bos over. De stuifzanden worden gerekend tot het Laagpakket van Kootwijk, welke behoort tot de Formatie van Boxtel.

Op de Geomorfologische kaart van Nederland (1:50.000) ligt het plangebied binnen een gebied dat niet gekarteerd is door zijn ligging in bebouwd gebied. Kijkend naar de eenheden in de directe omgeving ligt het plangebied op een dekzandplateau (met of zonder oud-bouwlanddek) (4F5) dan wel terrasafzettingsswelingen.

Ook op de Bodemkaart van Nederland (1:50.000) is het plangebied niet gekarteerd. Uitgaande van eenheden in de omgeving ligt het plangebied op hoge zwarte enkeerdgronden; leemarm en zwak lemig fijn zand (zEZ21) dan wel looppodzolgronden; lemig fijn zand (cY23).

3.2.2 Archeologische gegevens

Het plangebied ligt in een AMK-terrein. Het betreft de oude dorpskern van Gilze. In een straal van één kilometer rondom het plangebied liggen verder geen monumenten. Op de archeologische verwachtingskaart van de gemeente Gilze en Rijen ligt het plangebied in een terrein van Hoge archeologische waarde. Het gaat in dit geval niet om een verwachtingszone maar om een door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed aangewezen terrein met een hoge archeologische waarde. Deze is veelal administratief bepaald op basis van oudere historische kaarten. Het uiteindelijk te nemen selectiebesluit, op basis van de daadwerkelijke resultaten van het proefsleuvenonderzoek, is dien ten gevolge relevant.

In een straal van één kilometer rondom het plangebied zijn negen archeologische waarnemingen gedaan. Het betreft vondsten uit de Late Middeleeuwen en de Nieuwe tijd en mogelijk ook de Romeinse tijd. Verder verwijderd van het plangebied liggen prehistorische waarnemingen. Uitgaande

⁴ Schutte, 2014.

van deze gegevens is de kans op het aantreffen van resten uit de Middeleeuwen en Nieuwe tijd in het plangebied hoog, voor de andere perioden, prehistorie en Romeinse tijd, is dit middelhoog.

3.2.3 Historische gegevens

Gilze is ontstaan uit het domeinakkerdorp, dat 'Villa Gillesa cum appendiciis' werd genoemd. Hilsondis, gravin van Strijen, zou het domein in 992 aan de abdij van Thorn hebben geschonken, waarvan ze zelf de stichteres was. In de schenkingsakte duikt de naam Gilze voor het eerst op. Huidige historici beschouwen de akte echter als vals. Toch moet de schenking in ieder geval voor het begin van de 12e eeuw gedaan zijn. Daarmee is Gilze één van de oudste plaatsen in het land van Breda. De abdis van Thorn regelde het bestuur en de rechtspraak in deze streken, nog voordat de Baronie van Breda zich had gevormd. De door haar opgerichte rechtbank 'Den Ouden hof van Gilze' bleef bestaan tot aan de secularisatie van de abdij in 1795. Later kwam Gilze in het bezit van de Heer of Baron van Breda. Maar de abdis behield tot aan de Franse Revolutie belangrijke rechten en bezittingen.

Op 23 mei 1584 vielen soldaten uit Herentals, Vilvoorde en Wouw midden in de nacht het dorp Gilze binnen. Zij roofden het vee en andere goederen en staken de kerk, de hoeven en huizen in brand. Dat wat de dorpelingen nog konden redden, werd kort daarna door ruiters uit Antwerpen en Bergen op Zoom geroofd. Ook vermoordden ze verschillende inwoners. Het dorp verkeerde in een rampzalige toestand. De verzwaarde oorlogslasten maakten de situatie nog erger. Inwoners moesten verplicht hooi en haver aan de troepen leveren en wagentdiensten verlenen voor het vervoer van levensmiddelen en munitie naar het Spaanse legerkamp bij Antwerpen. Veel inwoners verlieten hun dorp. Doopboeken in Breda laten zien, dat kinderen uit Gilze in 1585 in Breda werden gedoopt. Herhaaldelijk kreeg het dorp inkwartiering van troepen. En ook dat was steeds een zware last voor de bevolking. Toen Spinola in 1624 Breda belegerde, streken soldaten neer in een kamp in Gilze. Ook toen er een eind kwam aan de Tachtigjarige Oorlog betekende dat nog geen verlichting voor Gilze en Rijen. Plaatsen in de Generaliteitslanden kregen zware belastingen opgelegd en de oude stedelijke voorrechten bleven gehandhaafd. In 1762 trof Gilze nog een ramp. Een brandstichter stak de nieuw gebouwde schuurkerk in brand. Overslaande vlammen legden in het dorp veel huizen in de as.

De gemeente kreeg het heel zwaar te verduren tijdens de Tweede Wereldoorlog. De Duitsers voegden de reeds bestaande vliegvelden Molenheide en Nerhoven samen tot Vliegerhorst Gilze-Rijen, de latere Vliegbasis Gilze-Rijen. Ze breidden dit vliegveld uit tot één der grootste vliegvelden van het continent. Met als gevolg heel veel beschietingen en bombardementen. Vooral Gilze en Hulten hadden vaak zwaar te lijden onder luchtaanvallen, omdat de Duitsers militaire opslagplaatsen en hangars dichtbij hun bebouwde gebieden hadden neergezet. Na Dinsdag (5 september 1944) ging de bezetter zich nog eens te buiten aan zinloze vernielingen. Ze bliezen raadhuis, molens en watertoren in Gilze op. Op bevrijdingsdag volgde ook nog de kerk, kort voordat de Poolse troepen onder leiding van General Stanisław Maczek het dorp binnentrokken.

3.2.4 Gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel

Op basis van bovenstaand quickscan is voor het plangebied een gespecificeerde archeologische verwachting opgesteld. De archeologische verwachting voor de Middeleeuwen en de Nieuwe tijd is hoog, voor de andere perioden, prehistorie en Romeinse tijd, is dit middelhoog.

3.2.5 Selectieadvies

Gezien de ligging van het plangebied binnen een terrein van hoge archeologische waarde heeft het bevoegd gezag besloten dat er geen archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd hoeft te worden. In plaats daarvan dient er een Programma van Eisen te worden opgesteld voor een proefsleuvenonderzoek. Het gaat in dit geval niet om een verwachtingszone maar om een door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed aangewezen terrein met een hoge archeologische waarde. Deze is veelal administratief bepaald op basis van oudere historische kaarten. Het uiteindelijk te nemen selectiebesluit, op basis van de daadwerkelijke resultaten van het proefsleuvenonderzoek, is dien ten gevolgen relevant.

4 METHODIEK VELDONDERZOEK

4.1 Inleiding

Voor de het proefsleuvenonderzoek is door Econsultancy een Programma van Eisen opgesteld.⁵ In dit document zijn de eisen vastgelegd waaraan het archeologische onderzoek dient te voldoen. De methodiek en onderzoeksvragen zoals die in het PvE zijn opgenomen, worden in dit hoofdstuk verwoord.

4.2 Methodiek proefsleuvenonderzoek

Naast de eisen zoals omschreven in het PvE is het archeologisch onderzoek uitgevoerd conform de eisen en normen zoals aangegeven in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 3.3, december 2013), die is vastgesteld door het Centraal College van Deskundigen (CCvD) Archeologie en is ondergebracht bij het SIKB te Gouda.

Er is in het plangebied een proefsleuf aangelegd van 20 x 4 m en zijn drie boringen gezet (zie bijlage 1). De proefsleuf heeft een oppervlakte van circa 80 m². De proefsleuven zijn in één vlak onderzocht. Het vlak is in de top van de natuurlijke ondergrond aangelegd op de diepte van circa 50 tot 80 cm beneden het maaiveld. De vlakaanleg heeft laagsgewijs plaatsgevonden tot op het vlakniveau waarop de grondsporen zichtbaar werden ten opzichte van de C-horizont en het vlak te interpreteren was. Per haal van de graafmachine is met behulp van de metaaldetector door een metaaldetectorspecialist het blootgelegde vlak afgezocht. Behalve het vlak is ook de stort van de sleuven met behulp van de metaaldetector onderzocht. Na iedere haal van de graafmachine is het vlak op vondsten en grondsporen gecontroleerd. Het vlak is waar nodig handmatig opgeschaafd. Met een Rover GPS is het vlak ingemeten en in delen gefotografeerd. In de proefsleuf is per vlak de hoogte gemeten in een raai met tussenafstanden van 5 m.

De bodemprofielen van de werkput zijn gedocumenteerd. De profielen zijn gefotografeerd met een digitale camera en vervolgens getekend op een schaal van 1:20. Alle foto's van het vlak en profielen zijn voorzien van een noordpijl, een schaalstok en een fotobordje. Alle relevante profielen zijn gedocumenteerd en beschreven door een archeoloog met aantoonbare ervaring op de hier verwachte gronden. Het vlak en de profielen zijn lithologisch beschreven conform de NEN 5104⁶ en bodemkundig⁷ geïnterpreteerd.

In de werkput zijn alle sporen met een Rover GPS ingemeten. De potentiële archeologisch relevante sporen zijn gecoupeerd tot op het niveau dat noodzakelijk is voor het beantwoorden van de vraagstellingen. De coupes van de relevante sporen en de profielen zijn gefotografeerd met een digitale camera en vervolgens getekend op een schaal van 1:20. Alle foto's van de coupes zijn voorzien van een noordpijl, een schaalstok en een fotobordje.

De vondsten zijn per vak, per laag en per spoor en segment verzameld. De complete of nagenoeg complete potten zijn als geheel geborgen.

4.3 Onderzoeksvragen

In het Programma van Eisen is een aantal onderzoeksvragen opgenomen.⁸

Doel van het IVO-P is het vaststellen van de inhoudelijke en fysieke kwaliteit van de locatie (aard, ouderdom, omvang, gaafheid, conservering) teneinde tot waardestelling te kunnen komen.

⁵ Schutte, 2014.

⁶ NEN 5104 1989.

⁷ De Bakker en Schelling 1989.

⁸ Schutte, 2014.

De mogelijke aanwezige vindplaatsen worden gewaardeerd conform KNA versie 3.3, bijlage IV Waarderen van vindplaatsen. Aanbevolen wordt ook om de methodiek uit de SIKB leidraad Standaard Archeologische Monitoring te volgen voor het bepalen van de fysieke kwaliteit.

In het selectieadvies wordt aangegeven:

- welke aangetroffen archeologische sporen behoudenswaardig zijn; daarbij mag een nuancering worden toegepast, zoals op de archeologische monumentenkaart gebruikelijk is (van waarde, hoge waarde, zeer hoge waarde).
- welke aanbevelingen te geven zijn met betrekking tot de bij vervolgonderzoek toe te passen strategieën, methoden en technieken (zowel opgravingen als uitvoeringsbegeleiding); hierbij
 - mogen uitspraken worden gedaan over de trefkansen op nog niet onderzochte delen van het terrein volgens de systematiek van de IKAW (lage, middelhoge, hoge trefkans).
 - welke aanbevelingen te geven zijn met betrekking tot te nemen behoudsmaatregelen.

Algemeen

Bij het Inventariserend Veldonderzoek Proefsleuvenonderzoek dienen de volgende onderzoeksvragen een rol te spelen:

- Zijn er archeologische resten in de bodem aanwezig?
- Zo ja, wat is de aard, omvang, ouderdom, herkomst, kwaliteit en locatie van de archeologische resten (horizontaal en verticaal)?
- In welke mate is het plangebied verstoord?
- Hebben de archeologische waarden een relatie met uit de omgeving bekende archeologische of historische locaties en welke is dat?
- Welke gegevens over de aangetroffen vindplaatsen kunnen de archeologische kennis van de regio en het dorp Gilze aanscherpen?
- Wat is het belang van de vindplaats voor de lokale, regionale en nationale geschiedschrijving.
- Is sprake van (een) behoudenswaardige vindplaats(en)?
- Wat kunnen de uitkomsten van het onderzoek zeggen over vergelijkbare terreinen in de omgeving?
- Is vervolgonderzoek noodzakelijk en welke methoden zouden hierbij kunnen worden ingezet?
- Op welke manier dient bij eventuele graafwerkzaamheden met archeologische resten te worden omgegaan?
- Indien er geen archeologische resten worden aangetroffen, wat is de reden voor de afwezigheid van archeologisch resten?

De mogelijke aanwezige vindplaatsen worden aan de hand van de gestelde vragen gewaardeerd conform KNA versie 3.3, bijlage IV Waarderen van vindplaatsen. Aanbevolen wordt ook om de methodiek uit de SIKB leidraad Standaard Archeologische Monitoring te volgen voor het bepalen van de fysieke kwaliteit.

Specifieke onderzoeksvragen

Periode en sites

Dit aspect van het onderzoek richt zich op de aard, ouderdom, omvang en andere archeologische kenmerken van de vindplaatsen. Hieruit zijn de volgende vragen afgeleid:

- Welke en hoeveel vindplaatsen zijn in het onderzoeksgebied te herkennen?
- Wat is per archeologische site in het onderzoeksgebied:
 - de ligging (inclusief diepteligging)
 - de geologische en/of bodemkundige eenheid
 - de omvang (inclusief verticale dimensies)
 - het type en de functie van de sites of off-site-patronen
 - de samenstelling van de archeologische resten (grondsporen en mobilia)
 - Wat is, indien aanwezig, de ouderdom van de cultuurlaag?
 - de vondst- en spoordichtheid
 - de stratigrafie voorzover aanwezig

- de ouderdom, periodisering, typechronologische classificatie
- wanneer zijn vindplaatsen in onbruik geraakt?

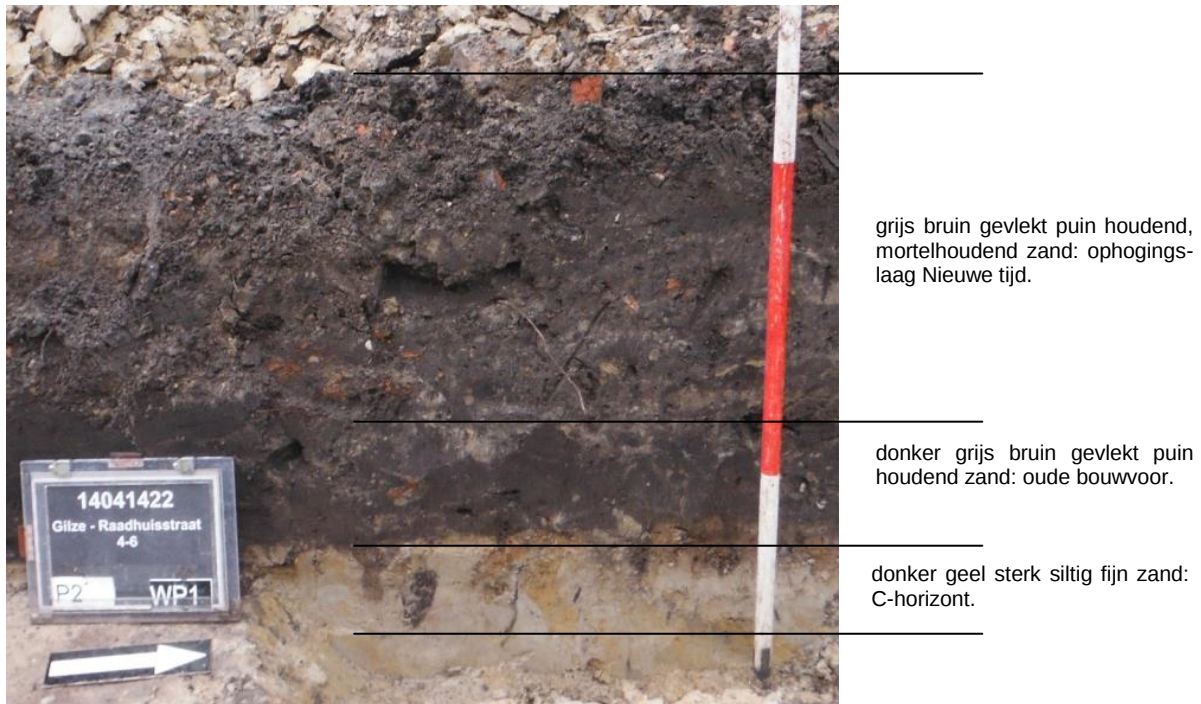
Landschap en bodem

Dit aspect van het onderzoek omvat de bestudering van de landschappelijke context van de vindplaatsen in historisch perspectief. Dit leidt tot de volgende vragen:

- Waar bevindt zich binnen het plangebied het esdek?
- Als esdek afwezig is, komt dat doordat het er waarschijnlijk niet ontwikkeld is of omdat het in een later stadium weer verwijderd is?
- Indien er een esdek wordt aangetroffen. Wat is de dikte en wanneer is dit esdek aangelegd?
- Wat is de fysiek-landschappelijke ligging van de vindplaatsen (geologie, bodemkunde en geomorfologie)? Zijn er aanwijzingen voor stratigrafische hiaten, d.w.z. erosie of non-depositie, in de geologische profielopbouw ter plekke van de vindplaatsen?
- Wat is de paleo-ecologische context van het onderzoeksgebied? Liggen in het plangebied locaties die voor pollenanalyse bemonsterd kunnen worden?
- In hoeverre zijn de aangetroffen bodemlagen geschikt voor een palynologische reconstructie van de vegetatie- en gebruiksgeschiedenis van het terrein?

5 RESULTATEN VELDONDERZOEK

5.1 Landschapsgenese en bodemopbouw

Figuur 3 Westprofiel werkput 1

In de proefsleuf zijn er langs de westelijke kant van de sleuf twee kolomopnames opgetekend. Profiel 2 bevindt zich ongeveer in het midden van de proefsleuf en geeft het meest relevante beeld (zie figuur 3). De profielen zijn lithologisch conform de Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode beschreven.⁹

De top van het bodemprofiel bestond bij alle profielen uit een circa 50 cm dikke humusrijke laag met veel puin en mortel. Dergelijke lagen komen vaker voor in historische kernen en worden over het algemeen geïnterpreteerd als ophogingslagen. Gezien de vulling zijn deze lagen aangebracht in de Nieuwe tijd. Onder de ophogingslaag bevindt zich een humusrijke laag met eveneens puin. Dit lijkt op een oude bouwvoor. Onder de bouwvoor ligt de C-horizont bestaande uit donker geel, sterk siltig fijn zand. De overgang van de bouwvoor naar de C-horizont is een klein gevlekt laagje, wat duidt op landbewerking.

5.2 Analyse sporen en structuren

Voor het hele plangebied kan gesteld worden dat de aangetroffen sporen voornamelijk uit Nieuwe tijd dateren. Deze sporen typeren zich hier over het algemeen door een donkere grijsbruine kleur. In de sporen vindt men Nieuwe tijd materiaal (zie Allesporenkaart in bijlage 2).

⁹ Bosch, 2005.

5.2.1 Proefsleuf 1

Figuur 4 Vlaktfoto proefsleuf 1

De proefsleuf is aangelegd in het midden van het plangebied (zie figuur 4).

In de oostelijk putwand tekende zich op 20 cm ondermaaiveld een afvalkuil af (Vondst 1). Hierin bevond zich veel 19^e-eeuws aardewerk, waaronder complete steengoed mineraalwaterflessen.

Bij de aanleg is iets verderop op een diepte van circa 20 cm een poertje (S1) aangetroffen (zie bijlage 3). De bakstenen in het poertje kwamen overeen met de bakstenen van het inmiddels gesloopte pand aan de voorzijde van de straat. Tevens waren de stenen in verband gemetseld met kalkmortel. Onder het poertje kwam een grijsbruin gevlekte laag (S4) tevoorschijn, bestaande uit zwakzandige leem. De kleur van het materiaal is afwijkend van de omgeving, dus het materiaal moet van elders aangevoerd zijn. De insteek van dit spoor (S4), zoals weergegeven in profiel 1 (zie Figuur 5), laat zien dat deze recht naar beneden loopt. Het meest voor de hand liggend is dat de kuil een soort van grondverbetering is geweest voor het poertje dat erboven ligt (zie Figuur 5).

Spoor 4, bestaande uit grijsbruin
gevekte, zwakzandige leem

Figuur 5 Profiel 1

In de proefsleuf zijn aan de achterzijde van het perceel een cultuurlaag (S10) aangetroffen en een vlek (S12). De cultuurlaag vertoont nog duidelijk spitsporen. De vlek (S12) is zeer waarschijnlijk ook een cultuurlaag. De overige sporen zijn als recente verstoringen geïnterpreteerd op basis van het moderne vondstmateriaal in de sporen, zoals plastic en blik.

5.2.2 Booronderzoek

Om een goed beeld te krijgen van de aanwezigheid van eventuele archeologische resten aan de voorzijde van het plangebied (aan de Raadhuisstraat) zijn conform het PvE drie boringen gezet om te komen tot een vaststelling van de aard van de bodemopbouw en de diepteligging van een eventueel archeologisch intact niveau.

De resultaten van de boringen zijn weergegeven in Bijlage 4. In alle boringen was nog een restant van een B-horizont aanwezig. In boring 1 en 2 was deze licht geroerd, in boring 3 was deze duidelijk verstoord. In boring 3 ligt op een diepte van 80 tot 110 cm - mv een natuurlijke leemlaag. De C-horizont --en dus het archeologisch intacte niveau-- bevindt zich in boring 1 t/m 3 op een diepte van resp. 60 cm, 50 cm en 80 cm. In de C-horizont kunnen zich mogelijk nog archeologische resten in situ bevinden.

5.3 Vondstmateriaal

Door P.J.L. Wemerman.

Aardewerk

Tijdens het onderzoek zijn in totaal 28 fragmenten aardewerk gevonden. Hiervan bestaan twee fragmenten uit bouwkeramiek. Het aardewerk is te dateren in de tweede helft van de 19^e eeuw (zie onderstaande tabel).

Tabel I: Overzicht aardewerksoorten, aantal en datering

Soort	Aantal	Datering
Industrieel wit	12	1850-1900
roodbakkend aardewerk	2	1850-1900
steengoed	12	1850-1900
tegels	2	1850-1900

Industrieel wit

Een groot deel van het aardewerk bestaat uit vormen geproduceerd in Maastricht in de fabriek van Petrus Regout. Hier werd vanaf 1832 op industriële wijze aardewerk geproduceerd gebaseerd op de productiemethode die al vanaf de 18e eeuw bekend was uit Engeland (o.a. Wedgwood).

De vormen aangetroffen tijdens het onderzoek zijn grofweg te dateren tussen 1850 en 1900. Deze vormen bestaan uit schotel, bord, kom en pispot. Er is één fragment aanwezig van een schotel met op de onderzijde van de bodem een beeldmerk. Deze merken werden door middel van stempels aangebracht na de eerste bakgang. Voordat men de vorm een tweede maal bakte werd eerst het stempel met daaroverheen een laagje loodglazuur aangebracht. Ieder jaar werd het stempel aangepast. Er werd boven de tekst een onderbreking aangebracht. Hierdoor is tegenwoordig tot op het jaar nauwkeurig te bepalen wat het jaar van productie is geweest.¹⁰ Het betreffende fragment is afkomstig van een schotel gemaakt in het jaar 1895.

Roodbakkend aardewerk

Van dit type aardewerk zijn twee fragmenten aangetroffen. Van één fragment is de vorm te bepalen, het gaat hier om een test. Om welk type het gaat is door de fragmentarische staat niet te bepalen.

Steengoed

Ook dit materiaal maakt een groot deel uit van de vondsten aangetroffen op het terrein. Het gaat hier alleen om bijna complete mineraalwaterflessen en fragmenten hiervan. De flessen zijn geproduceerd in Westerwald. De vondst van deze flessen doet vermoeden dat de bewoners van het huis aan de Raadhuisstraat welgesteld waren.

Bouwkeramiek

Het bouwkeramiek bestaat uit één complete vloertegel en een fragment hiervan. Op de complete tegel is een afbeelding te zien van een deel van een zon en een maan. Deze tegel zal deel hebben uitgemaakt van een groter geheel (mozaïek).

5.4 Grondmonsters

Er waren geen sporen die in aanmerking kwamen voor het nemen van grondmonsters.

¹⁰ Polling 2006

5.5 Conclusie veldonderzoek

In de proefsleuf zijn, naast de vele recente verstoringen, vier archeologische sporen aangetroffen. Het betreft een poertje, gemetseld met dezelfde baksteen als het voormalige huis aan de straatzijde, met daaronder een laag voor grondverbetering van het poertje. Verder zijn in het midden van het perceel enkele vlekken aangetroffen met spitsporen, die als cultuurlaag geïnterpreteerd kunnen worden. Gezien het aardewerkspectrum zijn de sporen van de tweede helft van de 19^e eeuw. De mineraalwaterflessen doen vermoeden dat de bewoners aan de Raadhuisstraat welgesteld waren.

6 WAARDERING, CONCLUSIE EN SELECTIEADVIES

6.1 Waardering

De resultaten van het veldwerk vormen de basis voor de waardering van de vindplaats. De waardering moet vervolgens leiden tot een aanbeveling ten aanzien van het vervolgtraject. De waardering wordt vastgesteld volgens de door de KNA voorgeschreven wijze aan de hand van de volgende aspecten: beleving, fysieke kwaliteit en inhoudelijke kwaliteit.

Beleving

De beleving van de vindplaats valt uiteen in twee criteria 'schoonheid' en "belevingswaarde". Bij beide gaat het vooral om zichtbare monumenten. Schoonheid is de esthetische-landschappelijke waarde van een archeologisch monument, die in de zichtbaarheid van het monument tot uiting komt. Deze waarde is gebaseerd op de zichtbaarheid vanaf het maaiveld als landschapselement, vorm en structuur en relatie met de omgeving. Herinneringswaarde is de herinnering die het archeologisch monument oproept over het verleden. Deze waarde is gebaseerd op verbondenheid met feitelijke historische gebeurtenissen en associatie met toegeschreven kwaliteit of betekenis.

Fysieke kwaliteit

De fysieke kwaliteit van de vindplaats is gebaseerd op de criteria gaafheid en conservering. De gaafheid is de mate van niet-verstoord zijn en stabiliteit van de fysieke omgeving. De conservering geeft de mate waarin archeologisch vondstmateriaal bewaard is gebleven aan. Bij 5 of meer punten is een vindplaats behoudenswaardig. Bij een middelmatige tot lage score (vier punten of minder) wordt er naar de inhoudelijke kwaliteitscriteria gekeken om te bepalen of de vindplaats toch behoudenswaardig is.

Inhoudelijke kwaliteit

De inhoudelijke kwaliteit wordt uitgedrukt in waarden voor zeldzaamheid, informatie, ensemble en representativiteit. Zeldzaamheid is de mate waarin een bepaald type monument schaars is (of is geworden) voor een periode of in een gebied. Informatiewaarde is de betekenis van een monument als bron van kennis over het verleden. De ensemblewaarde (of contextwaarde) is de meerwaarde die aan een monument wordt toegekend, op grond van de mate waarin sprake is van een archeologische en landschappelijke context. De representativiteit is tenslotte de mate waarin een bepaald type monument karakteristiek is voor een periode dan wel een gebied voorkomt. Eerst wordt er een afweging gemaakt op basis van de drie inhoudelijke kwaliteitscriteria; zeldzaamheid, informatiewaarde en ensemblewaarde. Bij een bovengemiddelde score van 7 of meer punten is de vindplaats behoudenswaardig. Bij een lagere score wordt nagegaan of het criterium representativiteit van toepassing is.

De beoordeling is, drie punten voor hoge, twee punten voor middelhoge en één punt voor lage kwaliteit. Voor het plangebied is de scoretabel (zie Tabel II) als volgt ingevuld:

Tabel II Scoretabel waardestelling van het plangebied

Waarden	Criteria	Scores		
		Hoog	Midden	Laag
Beleving	Schoonheid			1
	Herinneringswaarde			1
Fysieke kwaliteit	Gaafheid		2	
	Conservering		2	
Inhoudelijke kwaliteit	Zeldzaamheid			1
	Informatiewaarde			1
	Ensemblewaarde		2	
	Representativiteit			

Parameter Beleving:

Doordat de aangetroffen sporen niet zichtbaar zijn in het landschap en het geen herinnering oproept aan een historische gebeurtenis scoort de site laag voor beleving.

Parameter Fysieke kwaliteit:

Gaafheid: De aangetroffen archeologische sporen in het plangebied zijn aangetast maar goed leesbaar, maar voor een groot deel is het plangebied verstoord met recente vergravingen- en afvalkuilen. De vindplaats krijgt een middelhoge waardering voor gaafheid.

Conservering: Het aangetroffen vondstmateriaal is voor een deel sterk gefragmenteerd, maar er zijn ook complete mineraalwaterflessen aangetroffen, waardoor de vindplaats een middelhoge waardering krijgt voor conservering.

De totale score voor de fysieke kwaliteit is dus 4 en de waardering van de vindplaats op basis van deze criteria is dan ook middelhoog.

Parameter Inhoudelijke kwaliteit:

Zeldzaamheid: Het poertje, de grondverbetering en de cultuurlagen zijn in historische kernen niet zeldzaam. De vindplaats krijgt hierdoor een waardering die laag is voor zeldzaamheid.

Informatiewaarde: De vondsten hebben een lage informatiewaarde. De vindplaats voegt niets toe aan de bewoningsgeschiedenis in de regio.

Ensemblewaarde: De vondsten hebben in combinatie met andere vondsten in de kern van Gilze meer betekenis, waardoor de ensemblewaarde middelhoog is.

De totale score voor de inhoudelijke kwaliteit is dus 4 en de waardering van de vindplaats op basis van deze criteria is dan ook laag.

Representativiteit: dit criterium is alleen relevant als bij het uitvoeren van de waardering het vermoeden bestaat dat duurzaam behoud van het monument gerealiseerd kan worden. Dit is bij dit onderzoek niet het geval, waardoor er over representativiteit geen uitspraken worden gedaan.

Er wordt gesproken van een behoudenswaardige vindplaats indien de fysieke kwaliteit minimaal 5 punten of de gezamenlijke score van de inhoudelijke kwaliteit 7 punten of meer bedraagt. In bovenstaande tabel bedraagt de fysieke kwaliteit 4 punten en de inhoudelijke kwaliteit 4 punten.

Uit de bovenstaande tabel met waardering blijkt dat de vindplaats die is aangetroffen niet behoudenswaardig is op basis van de fysieke kwaliteit. Bovendien is de informatiewaarde dusdanig laag dat verder onderzoek niet zinvol is.

6.2 Conclusie

Tijdens het proefsleuvenonderzoek in plangebied aan de Raadhuisstraat 6 te Gilze is een proefsleuf aangelegd met een oppervlak van circa 80 m². Er zijn, naast vele recente verstoringen, sporen aangetroffen uit de Nieuwe tijd. Gezien het aardewerkspectrum zijn de sporen van de tweede helft van de 19^e eeuw. Het betreft een poertje met grondverbetering en cultuurlagen. Uit de waardering volgens door de KNA voorgeschreven wijze blijkt dat de vindplaats die is aangetroffen niet behoudenswaardig is. Gezien de resultaten van het gravend onderzoek, worden er ook alleen archeologische resten uit de 19^e eeuw aan de voorzijde van het erf verwacht. Het booronderzoek gaf aan dat er zich mogelijk aan de voorzijde archeologische resten konden bevinden.

6.3 Selectieadvies

Aangezien er geen behoudenswaardige vindplaats is aangetroffen, is het selectieadvies van Econsultancy daarom om geen vervolgonderzoek uit te voeren en het plangebied vrij te geven voor de verdere ontwikkelingen. Het definitieve selectiebesluit zal worden genomen door de bevoegde overheid, de gemeente Gilze en Rijen.

Er is geprobeerd een zo gefundeerd mogelijk advies te geven op grond van de gebruikte onderzoeksmethode. De aanwezigheid van archeologische sporen of resten in het plangebied kan nooit volledig worden uitgesloten. Econsultancy wil de opdrachtgever er daarom op wijzen dat, mochten tijdens de geplande werkzaamheden toch archeologische waarden worden aangetroffen, er conform artikel 53 van de monumentenwet uit 1988 een meldingsplicht geldt bij het Ministerie van OCW (de Rijksdienst voor het Cultureel erfgoed: ARCHIS-meldpunt, telefoon 033-4227682), de gemeente Gilze en Rijen of de provincie Noord-Brabant.

7 BEANTWOORDING VAN DE ONDERZOEKSVRAGEN

In paragraaf 4.3 zijn de onderzoeksvragen gesteld waarop het proefsleuvenonderzoek antwoord zou moeten geven. In dit hoofdstuk zal getracht worden dat te realiseren. De resultaten van het onderzoek kunnen echter niet op alle vragen een antwoord geven. Daarom worden hier alleen de vragen overgenomen uit paragraaf 4.3 die beantwoord kunnen worden. Op de resterende vragen kan geen antwoord worden gegeven als gevolg van het ontbreken van archeologische waarden in de proefsleuven.

Algemeen

- Zijn er archeologische resten in de bodem aanwezig?
Ja.
- Zo ja, wat is de aard, omvang, ouderdom, herkomst, kwaliteit en locatie van de archeologische resten (horizontaal en verticaal)?
Het betreft een poertje met grondverbetering en cultuurlagen uit het midden van de 19^e eeuw.
- In welke mate is het plangebied verstoord?
In de proefsleuf zijn veel kuilen aangetroffen met recent materiaal, zoals puin en blik.
- Hebben de archeologische waarden een relatie met uit de omgeving bekende archeologische of historische locaties en welke is dat?
Het poertje is zeer waarschijnlijk onderdeel geweest van de bebouwing aan de straatzijde. De poer bestond uit dezelfde baksteen en was gemetseld met kalkmortel.
- Welke gegevens over de aangetroffen vindplaatsen kunnen de archeologische kennis van de regio en het dorp Gilze aanscherpen?
In principe is met dit onderzoek aangetoond, dat de bebouwing aan de straatzijde in het plangebied van halverwege de 19^e eeuw is en dat de bewoners destijds welgesteld waren.
- Is sprake van (een) behoudenswaardige vindplaats(en)?
De vindplaats is niet behoudenswaardig.
- Wat kunnen de uitkomsten van het onderzoek zeggen over vergelijkbare terreinen in de omgeving?
In de omgeving kunnen soortgelijke sporen in de ondergrond worden aangetroffen.
- Is vervolgonderzoek noodzakelijk en welke methoden zouden hierbij kunnen worden ingezet?
Vervolgonderzoek is niet noodzakelijk.
- Op welke manier dient bij eventuele graafwerkzaamheden met archeologische resten te worden omgegaan?
Het is niet uitgesloten dat er nog archeologische resten in de ondergrond voor kunnen komen. Bij het aantreffen van archeologische vondsten geldt de meldingsplicht conform artikel 53 van de monumentenwet 1988.

Specifieke onderzoeksvragen

Periode en sites

Dit aspect van het onderzoek richt zich op de aard, ouderdom, omvang en andere archeologische kenmerken van de vindplaatsen. Hieruit zijn de volgende vragen afgeleid:

- Welke en hoeveel vindplaatsen zijn in het onderzoeksgebied te herkennen?
Er is één vindplaats in het plangebied.
- Wat is per archeologische site in het onderzoeksgebied:
 - de ligging (inclusief diepteligging)
Achter de voormalige woning bevindt zich een poer (op een diepte van 20 cm -mv) met daarachter een cultuurlaag.
 - de geologische en/of bodemkundige eenheid
De vindplaats ligt op een dekzandplateau (met of zonder oud bouwlanddek). Het plaggendek is nauwelijks ontwikkeld, waardoor de bodemeenheid loopodzolgronden betreft.
 - de omvang (inclusief verticale dimensies)

De vindplaats maakt onderdeel uit van het achtererf van de woning aan de Raadhuisstraat en omvat waarschijnlijk het hele achtererf.

- de samenstelling van de archeologische resten (grondsporen en mobilia)
De archeologische resten bestaan uit een poertje, grondverbetering, cultuurlagen en vondstmateriaal uit de tweede helft van de 19^e eeuw.
- Wat is, indien aanwezig, de ouderdom van de cultuurlaag?
Waarschijnlijk is de cultuurlaag gevormd in de 19^e eeuw.
- wanneer zijn vindplaatsen in onbruik geraakt?
Het achtererf is tot op heden bewoond geweest.

Landschap en bodem

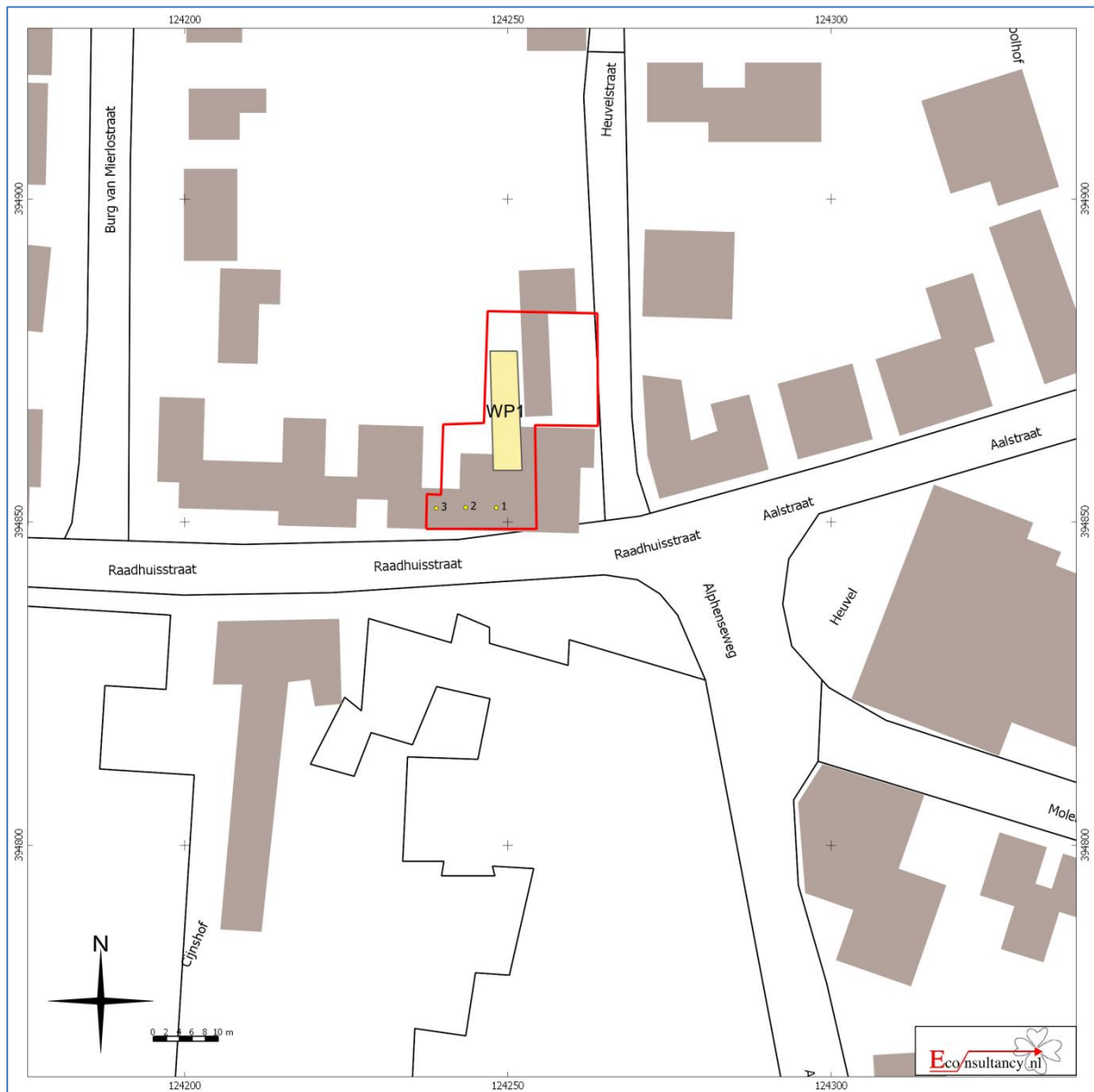
Dit aspect van het onderzoek omvat de bestudering van de landschappelijke context van de vindplaatsen in historisch perspectief. Dit leidt tot de volgende vragen:

- Waar bevindt zich binnen het plangebied het esdek?
Er is geen esdek in het plangebied aangetroffen.
- Als esdek afwezig is, komt dat doordat het er waarschijnlijk niet ontwikkeld is of omdat het in een later stadium weer verwijderd is?
Waarschijnlijk heeft het esdek zich op die plaats nooit gevormd. Er is in de profielen, onder ophogingspakketten, nog een restant van een oude bouwvoor aangetroffen. Deze is circa 30 cm dik.
- Wat is de fysiek-landschappelijke ligging van de vindplaatsen (geologie, bodemkunde en geomorfologie)? Zijn er aanwijzingen voor stratigrafische hiaten, d.w.z. erosie of non-depositie, in de geologische profielopbouw ter plekke van de vindplaatsen?
De vindplaats ligt op een dekzandplateau met loopodzolgronden.
- Wat is de paleo-ecologische context van het onderzoeksgebied? Liggen in het plangebied locaties die voor pollenanalyse bemonsterd kunnen worden?
Er zijn geen geschikte locaties voor pollenbemonstering.
- In hoeverre zijn de aangetroffen bodemlagen geschikt voor een palynologische reconstructie van de vegetatie- en gebruiksgeschiedenis van het terrein?
Idem.

LITERATUUR

- Bakker, H. de & J. Schelling, 1989: *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland De hogere niveaus*. Wageningen.
- Bosch, J.H.A., 2005: *Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode, Versie 5.2*. Utrecht (TNO-rapport, NITG 05-043-A).
- Polling, A., 2006: *Maastrichtse ceramiek. Merken en dateringen*, Lochem.
- Schutte, A.H., 2014: *Programma van Eisen Raadhuisstraat 6 te Gilze in de gemeente Gilze en Rijen*, (PvE nummer 14031296 GIL.CLE.PVE).

Bijlage 1 Overzicht proefsleuven

Raadhuisstraat 6 te Gilze

Legenda

- Plangebied
- Proefsleuven

Bijlage 2 Allesporenkaart

Raadhuisstraat 6 te Gilze

Legenda

	Plangebied		Boorpunt
	Proefsleuven		
	Sporen		

Bijlage 3 Proefsleuf 1

Raadhuisstraat 6 te Gilze

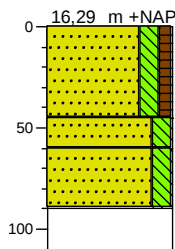
Legenda

	Plangebied	☆	Vondst
	Proefsleuf	▶	Profiel
	Sporen	+	Hoogtemeting
	Recente sporen	×	Maaiveld

Bijlage 4 Boorstaten

Boring 1

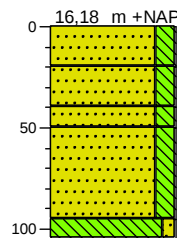
X: 124248
Y: 394852

0	braak
	Zand, matig fijn, matig siltig, zwak humeus, donkergrijs, A-horizont
45	
60	Zand, matig fijn, matig siltig, donkerbruin, gevlekt, B-horizont, licht geroerd
90	Zand, matig fijn, matig siltig, zwak gleyhoudend, donkergeel, C-horizont

Boring 2

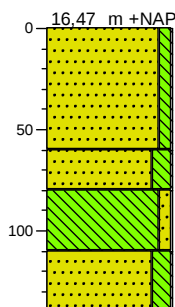
X: 124243
Y: 394852

0	braak
	Zand, matig fijn, matig siltig, geelbruin, gevlekt, geroerd
20	
40	Zand, matig fijn, matig siltig, donkergrijs, A-horizont
50	
	Zand, matig fijn, matig siltig, donkerbruin, gevlekt, B-horizont, licht geroerd
95	
105	Zand, matig fijn, matig siltig, matig gleyhoudend, donkergeel, C-horizont
	Leem, zwak zandig, zwak gleyhoudend, lichtbruin, C-horizont, leemlaag

Boring 3

X: 124238
Y: 394852

0	braak
	Zand, matig fijn, zwak siltig, bouw zand
60	
80	Zand, matig fijn, matig siltig, bruin, gevlekt, verstoorte B-horizont
	Leem, zwak zandig, zwak gleyhoudend, zwak grindhoudend, lichtbruin, C-horizont, leemlaag
110	
140	Zand, matig fijn, matig siltig, grijs, C-horizont

Legenda (conform NEN 5104)

grind

	Grind, siltig
	Grind, zwak zandig
	Grind, matig zandig
	Grind, sterk zandig
	Grind, uiterst zandig

zand

	Zand, kleiig
	Zand, zwak siltig
	Zand, matig siltig
	Zand, sterk siltig
	Zand, uiterst siltig

veen

	Veen, mineraalarm
	Veen, zwak kleiig
	Veen, sterk kleiig
	Veen, zwak zandig
	Veen, sterk zandig

klei

	Klei, zwak siltig
	Klei, matig siltig
	Klei, sterk siltig
	Klei, uiterst siltig
	Klei, zwak zandig
	Klei, matig zandig
	Klei, sterk zandig

leem

	Leem, zwak zandig
	Leem, sterk zandig

overige toevoegingen

	zwak humeus
	matig humeus
	sterk humeus
	zwak grindig
	matig grindig
	sterk grindig

geur

	geen geur
	zwakke geur
	matige geur
	sterke geur
	uiterste geur

olie

	geen olie-water reactie
	zwakke olie-water reactie
	matige olie-water reactie
	sterke olie-water reactie
	uiterste olie-water reactie

p.i.d.-waarde

	>0
	>1
	>10
	>100
	>1000
	>10000

monsters

	geroerd monster
	ongeroerd monster
	volumering

overig

	bijzonder bestanddeel
	Gemiddeld hoogste grondwaterstand
	grondwaterstand
	Gemiddeld laagste grondwaterstand

	slib
--	------

	water
--	-------

Bijlage 5 Sporenlijst

Werkput	Vlak	Spoornummer	Aard	Kleur	Insluitsels	Materiaal	NAP-boven (m)	Datering	Identiek aan	Oudere spoornummers	Jongere spoornummers	Gecoupeerd	Vorm in coupe	Diepte (cm)	Monsternummer	Vondstnummer	Datum	Opmerking
1	1	1	POER	RD	KALKMORTEL	BS	15,72										14-05-14	FORMAAT:22X10X5.5
1	1	2	KUIL	BRGR GEVL	PUIN	LZ1	15,39	REC		8,9							14-05-14	
1	1	3	KUIL	DRGR	PUIN	LZ1	15,47	REC									14-05-14	
1	1	4	KUIL	GRBR GEVL		LZ1	15,47					J		50			14-05-14	
1	1	5	PK	BLGRZW GEVL	HOUT	LZ1	15,45	REC		6							14-05-14	
1	1	6	RIOLERINGSPUT	DRGRBR	GRESBUIS	Z2S3	15,43	REC			5						14-05-14	
1	1	8	KUIL	DRGRBR	PUIN	LZ1	15,37	REC			2						14-05-14	
1	1	9	KUIL	GR GEVL	PUIN	Z2S3	15,3	REC			2						14-05-14	
1	1	10	CULTUURLAAG	DRGRBR		Z2S3	15,17										14-05-14	
1	1	11	KUIL	GR GEVL	PUIN	Z3S1	15,17	REC									14-05-14	
1	1	12	VLEK	DRGRBR		Z2S3	15,17										14-05-14	
1	1	13	VERST	DRGR GEVL	PUIN, BLIK	Z2S3	15,33	REC									14-05-14	

Bijlage 6 Vondstenlijst

Vondstnummer	Werkput	Vlak	Vak	Profiel	Spoor	Segment	Vulling	Boring	Materiaal	Aantal	Datering	Vorm/herkomst	Afwerking/magering	Type	Datum	Opmerking
1.1	1	1							KER	7	1895 - 1895	industrieel wit Maastricht	loodglazuur	iw-sch-5, iw-pis-2 beeldmerk	14-05-14	
1.1	1	1							KER	11	1850 - 1900	steengoed Westerwald	zoutglazuur	s2-fle-4 blindmerk JM	14-05-14	
2.1	1	1	2						KER	1	1850 - 1900	industrieel wit Maastricht	loodglazuur		14-05-14	
2.1	1	1	2						KER	1	1850 - 1900	steengoed Westerwald	zoutglazuur		14-05-14	
2.1	1	1	2						KER	2	1850 - 1950	bouwkeraamiek Nederland	drukprint	afbeelding maan en zon	14-05-14	
3.1	1	1			7				KER	3	1850 - 1900	industrieel wit Maastricht	loodglazuur	iw-bor-5	14-05-14	
3.1	1	1			7				KER	2	1850 - 1900	roodbankkend Nederland	loodglazuur		14-05-14	
4.1	1	1			8				KER	1	1850 - 1900	industrieel wit Maastricht	loodglazuur	iw-kom-1	14-05-14	

Bijlage 7 Overzicht geologische en archeologische tijdvakken

Ouderdom in jaren	Chronostratigrafie					MIS	Lithostratigrafie					
11.755 12.745 13.675 14.025 15.700 29.000 50.000 75.000 115.000 130.000 370.000 410.000 475.000 850.000 2.600.000	Kwartair	Laat	Holoceen					1	Formaties: Naaldwijk (marien), Nieuwkoop (veen), Echteld (fluviaal)		Formatie van Boxtel	Formatie van Beegden
			Pleistoceen	Laat	Weichselien (ijstijd)	Laat-Weichselien (Laat-Glaciaal)	Late Dryas (koud)	2	Formatie van Kreftenheye			
							Allerød (warm)					
							Vroege Dryas (koud)					
							Bølling (warm)					
							Laat-Pleniglaciaal					
						Midden-Weichselien (Pleniglaciaal)	Midden-Pleniglaciaal					
							Vroeg-Pleniglaciaal	4				
							Vroeg-Weichselien (Vroeg-Glaciaal)	5a				
						5b						
		5c										
		5d										
		Eemien (warme periode)	5e	Formatie van Drente								
		Midden	Midden		Saalien (ijstijd)	6	Formatie van Urk					
				Holsteinien (warme periode)								
				Elsterien (ijstijd)								
				Cromerien (warme periode)	Formatie van Sterksel							
									Pre-Cromerien			

Cal. jaren v/n Chr.	¹⁴ C jaren	Chronostratigrafie		Pollen zones	Vegetatie	Archeologische perioden	
1950	0	Laat	Subatlanticum koeler vochtiger	Vb2	Loofbos eik en hazelaar overheersen haagbeuk veel cultuurplanten rogge, boekweit, korenbloem	Nieuwe tijd	
-1500				Vb1		Middeleeuwen	
-450				Va		Romeinse tijd	
0		Holoceen	Subboreaal koeler droger	IVb	Loofbos eik en hazelaar overheersen beuk>1% invloed landbouw (granen)	IJzertijd	
-12				IVa		Bronstijd	
-800	815		Atlanticum warm vochtig	III	Loofbos eik, els en hazelaar overheersen in zuiden speelt linde een grote rol	Neolithicum	
-2000	2650						
-3755	5000						
-4900		Vroeg	Boreaal warmer	II	den overheerst hazelaar, eik, iep, linde, es	Mesolithicum	
-5300							
-7020	8000		Preboreaal warmer	I	eerst berk en later den overheersend		
-8240	9000	Laat-Pleistoceen Weichselien (ijstijd)	Laat- Weichselien (Laat- Glaciaal)	Late Dryas	LW III	Laat-Paleolithicum	
-8800	10.150			Allerød	LW II		
-11.755	10.800			Vroege Dryas	LW I		open parklandschap
-12.745	11.800			Bølling			open vegetatie met kruiden en berkenbomen
-13.675	12.000		Midden- Weichselien (Pleniglaciaal)			perioden met een poolwoestijn en perioden met een toendra	Midden-Paleolithicum
-14.025	12.000						
-15.700	13.000	Vroeg- Weichselien (Vroeg- Glaciaal)			perioden met bos en perioden met een subarctisch open landschap		
-35.000		Eemien (warme periode)			loofbos	Midden-Paleolithicum	
-75.000							
-115.000		Midden-Pleistoceen	Saalien (ijstijd)			Vroeg-Paleolithicum	
-130.000							
-300.000							

Chronostratigrafie voor Noordwest-Europa volgens Zagwijn (1974), Vandenberghe (1985) en De Mulder *et al.* (2003). Lithostratigrafie volgens De Mulder *et al.* (2003). Mariene isotoop stadium (MIS) volgens Bassinot *et al.* (1994). Atmosferische data volgens Stuiver *et al.* (1998). Zuurstofisotoop calibratie (OxCal) versie 3.9 Bronk Ramsey (2003), toegepast op het Laat-Weichselien en het Holoceen. Archeologische periode-indeling en ouderdom volgens de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB). Vegetatie bewerkt volgens Berendsen (2000). Pollenzones volgens P. Vos & P. Kiden (2005).

Bijlage 8 *Bewoningsgeschiedenis van Nederland*

Als aanvullende informatie wordt hieronder een algemene ontwikkeling van de bewoningsgeschiedenis van Nederland weergegeven.

Paleolithicum (tot ca. 8800 voor Chr.)

De vroegste bewoningssporen in Nederland uit deze periode dateren uit de voorlaatste ijstijd, ca. 300.000-130.000 jaar geleden. Waarschijnlijk hebben in de koudste fasen van de ijstijden in Nederland geen mensen geleefd. Daarentegen was bewoning in de warmere perioden wel mogelijk. De mensen die hier toen leefden trokken als jagers/vissers/verzamelaars rond in kleine groepen en maakten gebruik van tijdelijke kampementen. Veranderingen in het klimaat zorgden voor een veranderende flora en fauna. Tijdens de koude perioden bestond het groot wild onder meer uit rendieren, mammoeten, paarden en steppewisenten. Vooral op paarden en rendieren werd in het Laat-Paleolithicum intensief jacht gemaakt. Tijdens de warmere perioden werd er onder andere op herten, wilde zwijnen en oerossen gejaagd.

Mesolithicum (ca. 8800-4900 voor Chr.)

Rond de overgang van het Pleistoceen naar het Holoceen (ca. 9000 voor Chr.) verbeterde het klimaat voor een langdurige periode. De gemiddelde temperatuur steeg, waardoor de variatie in flora en fauna (o.a. bosontwikkeling) toenam. De mens kreeg nu de mogelijkheid om meer gevarieerd te eten: vruchten en andere eetbare gewassen stonden nu vaker op het menu. Doordat de temperatuur steeg, trok het groot wild (met name rendieren) naar het noorden, en maakte plaats voor meer territoriumgebonden klein wild, vogels en vissen. Door deze veranderende leefomstandigheden werd de jachttechniek aangepast. De vuursteen bewerkingstechniek hield met deze ontwikkeling gelijke tred. Er werden kleine vuursteenspitsen vervaardigd die als pijl- en harpoenpunt werden gebruikt. Met de stijging van de temperatuur begon het landijs te smelten en de zeespiegel te stijgen. Het tot dan toe droge Noordzee-Bekken kwam onder water te staan. De groepen jagers/vissers/verzamelaars wisselden nog wel van locatie maar exploiteerden kleinere gebieden. In het voorjaar viste men in de rivieren, tijdens de zomer leefde men voornamelijk langs de kust, waar naast vis en schaaldieren ook zeehonden als voedselbron dienden. In de herfst verzamelde men noten en vruchten, terwijl in de winter op onder meer pelsdieren werd gejaagd.

Neolithicum (ca. 5300-2000 voor Chr.)

Aan het begin van deze periode gingen het jagen, vissen en verzamelen een steeds minder belangrijke rol spelen. Men ging nu zelf cultuurgewassen telen en dieren houden bij het kamp. Uit vondsten valt af te leiden dat het om twee groepen mensen gaat, enerzijds kolonisten met een vrijwel agrarische levenswijze, anderzijds om de autochtone mesolitische bevolking die een halfagrarische levensstijl erop na gaat houden. Deze verandering ging gepaard met enkele technologische en sociale vernieuwingen zoals: het wonen op een vaste plek in een huis, het gebruik van vaatwerk van (gebakken) klei en de introductie van geslepen stenen dissels en bijlen. De bevolking groeide nu gestaag, mede door de productie van overschotten. Uit het Neolithicum zijn verschillende nu nog zichtbare grafmonumenten bekend, te weten grafkelders, hunebedden en grafheuvels.

Bronstijd (ca. 2000-800 voor Chr.)

Het begin van dit tijdvak valt samen met het eerste gebruik van bronzen voorwerpen zoals bijlen. Vuurstenen werktuigen bleven, zij het minder, in gebruik. Het aardewerk uit deze periode is over het algemeen tamelijk zeldzaam. Vuursteenmateriaal uit de Bronstijd is meestal niet goed te onderscheiden van dat uit andere perioden. Lange tijd bleven bronzen voorwerpen zeer schaars binnen Nederlands grondgebied. Door het van nature ontbreken van de benodigde grondstoffen moest het brons worden geïmporteerd en ontstonden er handelscontacten over langere afstanden. Eén en ander had wel tot gevolg dat er binnen de bevolking grotere verschillen ontstonden door verschillen op basis van bezit. De grafheuveltraditie, die tijdens het Neolithicum haar intrede deed, werd in eerste voortgezet, maar rond 1200 voor Chr. vervangen door begravingen in urnenvelden. Het gaat hier om ingegraven urnen met crematieresten waar overheen kleine heuveltjes werden opgeworpen, omgeven door een greppel. Een Kopertijd voorafgaand aan de Bronstijd wordt in Noordwest-Europa niet onderscheiden, in tegenstelling tot bijvoorbeeld het Middellandse Zeegebied. Wel zijn uit het Laat-Neolithicum koperen voorwerpen bekend.

IJzertijd (ca. 800-12 voor Chr.)

In deze periode werden voor het eerst ijzeren voorwerpen vervaardigd. Voor de productie van werktuigen en wapens werd brons vervangen door ijzer. Er ontstond een inheemse ijzerproductie. Het gebruik van vuursteen voor het vervaardigen van werktuigen duurde nog in beperkte mate voort. Ten opzichte van de Bronstijd traden er in de aardewerktraditie geen radicale veranderingen op. Evenals in het Neolithicum en de Bronstijd woonden de mensen in verspreid liggende hoeven ('Einzelhöfe') of in nederzettingen bestaande uit maar enkele huizen; deze werden in een beperkt gebied nogal eens verplaatst. Op de hogere zandgronden ontstonden uitgebreide omwalde akkercomplexen ('Celtic fields'). Opvallend zijn de verschillen in materiële welstand (bezit van metalen voorwerpen), die mogelijk op sociale ongelijkheid duiden. In de zogenaamde vorstengraven uit Zuid Nederland, met daarin luxe, geïmporteerde bijgaven, zijn vermoedelijk lokale of regionale autoriteiten begraven. De meeste begravingen vonden nog immer plaats in urnenvelden. Tijdens de IJzertijd werd het Friese kustgebied gekoloniseerd en ontstonden de eerste terpen.

Romeinse Tijd (ca. 12 voor Chr. - 450 na Chr.)

Met de komst van de Romeinen eindigt de prehistorie en begint de geschreven geschiedenis. Aangezien de schriftelijke bronnen slechts een zeer fragmentarisch beeld schetsen, is men toch nog in belangrijke mate aangewezen op de archeologie als informatiebron. Een tijd lang diende het Nederlandse rivierengebied als uitvalsbasis voor veldtochten in het noorden van Germanië. In 47 na Chr. werd de Rijn definitief als Romeinse rijksgrens ingesteld. Ter controle en verdediging van deze zogenaamde 'limes' werden langs de Rijn, tot diep in Duitsland, 'castella' (militaire forten) gebouwd.

De inheemse manier van leven handhaafde zich nog lange tijd. Wel werd, vooral na de opstand van de Bataven tegen de Romeinse overheersers in 69-70 na Chr., de Romeinse invloed steeds duidelijker. In veel inheems-Romeinse nederzettingen was bijvoorbeeld, naast het eigen handgevormde aardewerk, Romeins importaardewerk in gebruik, dat op de draaischijf was vervaardigd. Er werden, vooral in Limburg, grootse villa's (Romeinse herenboerderijen) gebouwd, hetzij nieuw gesticht, hetzij ontwikkeld vanuit een bestaande inheemse nederzetting.

De Romeinen legden een voor die tijd al uitgebreide infrastructuur aan, waardoor het gebied steeds beter werd ontsloten. Op verschillende plaatsen ontstonden aanzienlijke nederzettingen, waarvan er enkele met een stedelijk karakter (zoals Nijmegen). De inheemse bevolking, ten noorden van de Limes, werd niet zo sterk beïnvloed door de Romeinse aanwezigheid. Er was wel sprake van handelscontacten en het uitwisselen van geschenken. In de tweede helft van de derde eeuw ontstond, onder meer door invallen van Germaanse stammen, een instabiele situatie die met korte onderbrekingen voortduurde tot in de vijfde eeuw. Uiteindelijk leidde dit in het jaar 406 tot de definitieve ineenstorting van de grensverdediging langs de Rijn.

Middeleeuwen (ca. 450-1500 na Chr.)

Over de Vroege Middeleeuwen, vooral over het tijdvak 450-600 na Chr., is relatief weinig bekend. Zowel historische bronnen als archeologische overblijfselen zijn schaars. De bevolkingsomvang was ten opzichte van de voorafgaande periode sterk afgenomen. De marktgerichte economie verdween en de mensen vielen terug op zelfvoorziening. De politieke macht was na het wegvallen van de Romeinse staatsorganisatie in handen gekomen van regionale en lokale hoofdlieden. Een gezaghebbende status was nu vooral gebaseerd op militair succes en materiële welstand. Deze instabiele periode wordt ook wel aangeduid als de 'tijd van de volksverhuizingen'.

Vanaf de 10^e – 11^e eeuw wordt een overheersende positie van de al dan niet adellijke grootgrondbezitters waargenomen. Dit vertaalt zich in nieuwe nederzettingvormen als mottes, kastelen en versterkte hoeven. In verband met de aanhoudende bevolkingsgroei, en mede dankzij gunstige klimatologische omstandigheden, werd een begin gemaakt met het ontginnen van woeste gronden als bos, heide en veen. Veel van de huidige dorpen en steden dateren uit deze periode. Door de aanleg van dijken en kaden werden laaggelegen gebieden beschermd tegen wateroverlast. De heersende rivaliteit tussen de vorsten leidde, in combinatie met een zwak centraal gezag, veelvuldig tot lokaal geweld, waarvan de bevolking vaak het slachtoffer werd. Door het aanleggen van burgen, schansen, landweren en wallen trachtte men zich te beveiligen.

Nieuwe tijd (1500-heden)

De Nieuwe tijd kenmerkt zich door een groot aantal veranderingen vooral op het gebied van mens- en wereldbeeld. Er is sprake van een Europese overzeese expansie wat leidt tot handelscontacten, handelskapitalisme en het begin van een wereldeconomie. Er ontstaat een nieuwe wetenschappelijke belangstelling die resulteert in vele uitvindingen. Deze uitvindingen vormen de motor van de industriële revolutie. Er ontstaat een nationale staat die centraal bestuurd wordt. Als gevolg van deze ontwikkelingen neemt het belang en de omvang van steden toe en neemt de macht van adel af. Het grootste deel van de bevolking is niet meer werkzaam en woonachtig op het platteland maar in de steden. In verband met de aanhoudende bevolkingsgroei worden aan het eind van de 19^e tot het begin van de 20^e eeuw op grote schaal woeste gronden gecultiveerd. Door de industriële revolutie komen steeds meer producten beschikbaar voor steeds meer mensen waardoor de welvaart stijgt. In de Nieuwe tijd vindt er eveneens een hernieuwde oriëntatie op het erfgoed van de klassieke Oudheid plaats, wat zich tot in het begin van de 20^e eeuw uit in de kunsten.

Bijlage 9 AMZ-cyclus

Het AMZ-proces

Archeologisch onderzoek in Nederland wordt in het algemeen uitgevoerd binnen het kader van de Archeologische Monumentenzorg (AMZ). Het gehele traject van de AMZ omvat een aantal stappen die elkaar kunnen opvolgen, afhankelijk van het resultaat van de voorgaande stappen. Om inhoudelijke, prijs- en planningstechnische redenen kan er soms voor gekozen worden om bepaalde stappen gelijktijdig uit te voeren. Bovendien kan, indien reeds voldoende gegevens bekend zijn, een stap worden overgeslagen. Elke stap eindigt met een rapport met daarin een advies voor de vervolgstappen. Na elke stap wordt er een selectiebesluit genomen door de bevoegde overheid, gemeente, provincie of de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, op basis van de resultaten van het archeologisch onderzoek. Indien na een bepaalde stap blijkt dat geen nader vervolgonderzoek nodig is, wordt het archeologisch onderzoek afgesloten. Ook kan het bevoegd gezag besluiten dat een vindplaats van zo groot belang is, dat deze *in situ* behouden moet worden. Dan dienen de archeologische resten in de grond beschermd te worden door planaanpassing of planinpassing.

Het begint met het bepalen van de onderzoeksplicht. Gemeentelijke, provinciale en landelijke archeologische waardenkaarten geven aan of het plangebied in een gebied ligt met een archeologische verwachting. Indien dit het geval is, dan zal er in het kader van de planprocedure onderzoek verricht moeten worden om te bepalen of er archeologische waarden binnen het plangebied aanwezig zijn. Hiermee start de zogenaamde AMZ-cyclus (zie schema).

De eerste fase: Bureauonderzoek

Elk archeologisch onderzoek begint met een bureauonderzoek. Dit heeft tot doel het verwerven van informatie, aan de hand van bestaande bronnen, over bekende of verwachte archeologische waarden, binnen het plangebied om tot een gespecificeerd verwachtingsmodel te komen, op basis waarvan een beslissing genomen kan worden ten aanzien van een eventuele vervolgstap.

De tweede fase: Inventariserend VeldOnderzoek (IVO)

Het doel van een IVO is het aanvullen en toetsen van het gespecificeerde verwachtingsmodel. Het IVO moet informatie geven over de aan- of afwezigheid, de aard, het karakter, de omvang, de datering, de gaafheid, de conservering en de inhoudelijke kwaliteit van de archeologische waarden.

Inventariserend Veldonderzoek; Booronderzoek en Veldkartering

Door een booronderzoek kan er een goede inschatting gemaakt worden van de kans op archeologische waarden (grondsporen en daarmee samenhangende voorwerpen). Bij het booronderzoek is een onderscheid aangebracht in een verkennende, karterende en waarderende fase. De verkennende fase heeft tot doel inzicht te krijgen in de vormeenheden van het landschap, voor zover deze van invloed zijn op de locatiekeuze. Op deze manier worden kansarme zones uitgesloten en kansrijke zones geselecteerd voor de volgende fasen. Tijdens de karterende fase wordt het onderzoeksgebied systematisch onderzocht op de aanwezigheid van archeologische vondsten of sporen. De waarderende fase sluit aan op de karterende fase. Het waarnemingsnet kan verdicht worden om de horizontale begrenzing, ligging en omvang van archeologische vindplaatsen vast te stellen.

Een veldkartering wordt uitgevoerd wanneer vondsten of sporen aan de oppervlakte worden verwacht en zichtbaar zijn op het moment dat het onderzoek uitgevoerd wordt. Dit type onderzoek bestaat uit het systematisch belopen van het maaiveld van het plangebied.

Inventariserend Veldonderzoek; Proefsleuven

Als uit vooronderzoek blijkt dat binnen het plangebied archeologische resten aangetroffen kunnen worden kan het bevoegd gezag beslissen tot een proefsleuvenonderzoek. Proefsleuven zijn lange sleuven van minimaal twee tot vijf meter breed die worden aangelegd in de zones waar in de voorgaande onderzoeksfase aanwijzingen voor vindplaatsen zijn aangetroffen. De KNA schrijft voor dat bij een dergelijk onderzoek minimaal 5% van het te verstoren gebied onderzocht dient te worden.

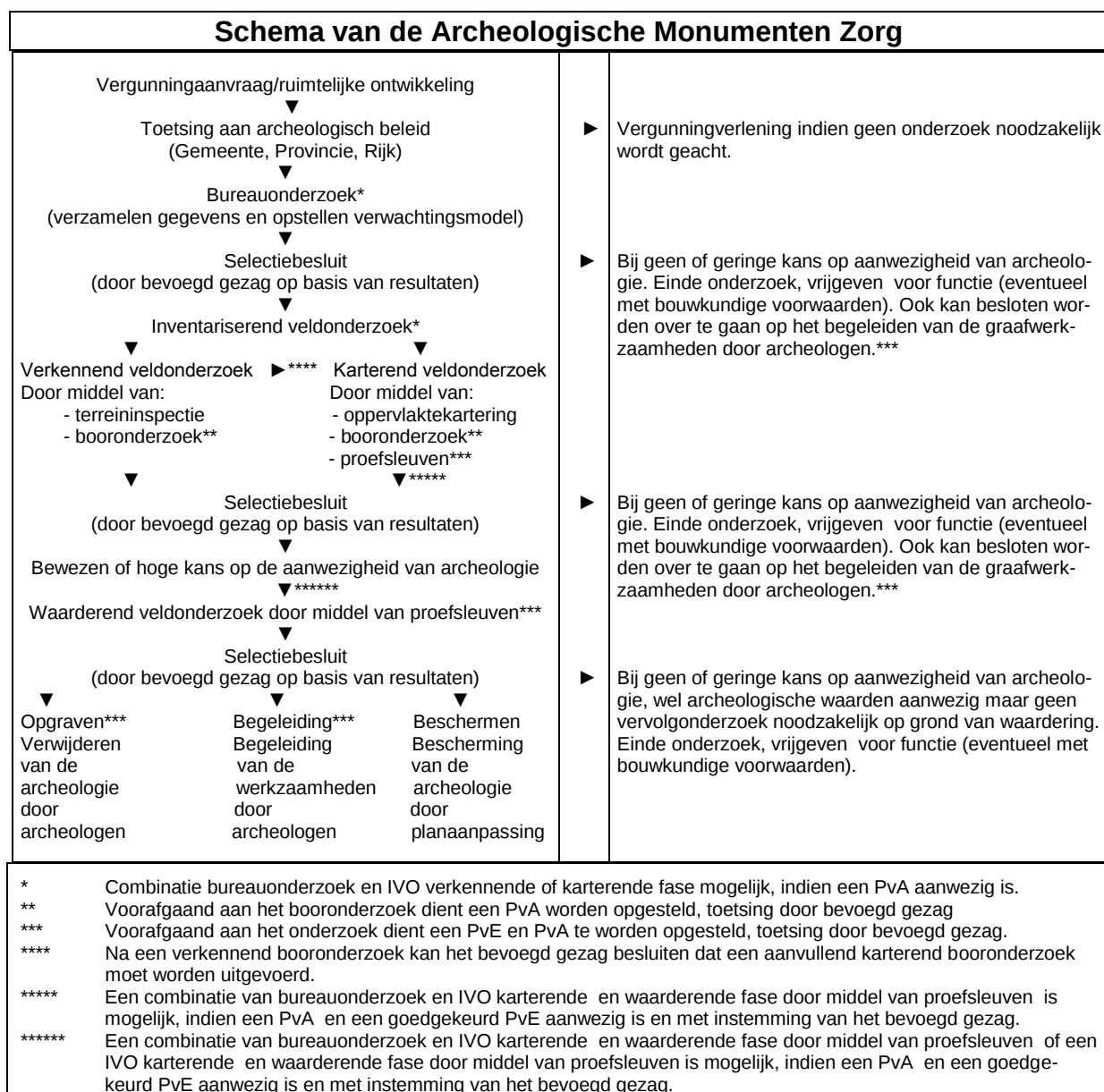
De derde fase: Archeologische Begeleiding (AB) of Opgraven (AAO)

Archeologische Begeleiding

Als het vooronderzoek niet voldoende informatie heeft opgeleverd om de archeologische waarde van de archeologische resten te bepalen, kan besloten worden tot archeologische begeleiding van de sloop- of graafwerkzaamheden. Dit betekent dat archeologen bij het graafwerk aanwezig zijn om het werk te volgen en eventuele resten te documenteren. Wanneer tijdens de werkzaamheden vondsten (van hoge archeologische waarde) naar boven komen, die aanleiding geven tot nader onderzoek, kan alsnog besloten worden om tot een opgraving over te gaan.

Opgraven

Indien de archeologische resten niet *in situ* bewaard kunnen blijven, maar wel van belang zijn voor de wetenschap, kan het bevoegd gezag besluiten over te gaan tot een Algehele Archeologische Opgraving (AAO). Het doel hiervan is volgens de KNA het documenteren van gegevens en het veiligstellen van materiaal van vindplaatsen om daarmee informatie te behouden, die van belang is voor kennisvorming over het verleden.

Econsultancy is een onafhankelijk adviesbureau. Wij bieden realistisch advies en concrete oplossingen voor milieuvraagstukken en willen daarmee een bijdrage leveren aan een duurzaam en verantwoord gebruik van onze leefomgeving.

Diensten

Wij kunnen u van dienst zijn met een uitgebreid scala aan onderzoeken op het gebied van bodem, waterbodem, water, archeologie, ecologie en milieu. Op www.econsultancy.nl vindt u uitgebreide informatie over de verschillende onderzoeken.

Werkwijze

Inzet en professionele betrokkenheid kenmerkt onze diensten. De verantwoordelijke projectleider is het eenduidige aanspreekpunt voor de klant en draagt zorg voor alle aspecten van het project: kwaliteit, tijd, geld, communicatie en organisatie. De kernwaarden deskundig, vertrouwd, betrokken, flexibel, zorgvuldig en vernieuwend zijn een belangrijke leidraad in ons handelen.

Kennis

Het deskundig begeleiden van onze opdrachtgevers vraagt om betrokkenheid bij en kennis van de bedoelingen van de opdrachtgever. Het vereist ook gedegen en actuele vakinhoudelijke kennis. Alle beschikbare kennis wordt snel en effectief ingezet. De medewerkers vormen ons belangrijkste kapitaal. Persoonlijke en inhoudelijke ontwikkeling staat centraal want het werk vraagt steeds om nieuwe kennis en nieuwe verantwoordelijkheden.

Creativiteit

Onze medewerkers zijn in staat om buiten de geijkte kaders een oplossing te zoeken met in achtneming van de geldende wet- en regelgeving. Oplossingen die bedoeld zijn om snel en efficiënt het doel van de opdrachtgever te bereiken.

Kwaliteit

Er wordt continue gestreefd naar het verhogen van de professionaliteit van de dienstverlening. Het leveren van diensten wordt intern op een dusdanige wijze georganiseerd dat het gevraagde resultaat daadwerkelijk op een zo effectief en efficiënt mogelijke wijze wordt voortgebracht. Hierbij staat de klanttevredenheid centraal. Het kwaliteitssysteem van Econsultancy voldoet aan de NEN-EN-ISO 9001: 2008. Tevens is Econsultancy gecertificeerd voor diverse protocollen en beoordelingsrichtlijnen.

Opdrachtgevers

Econsultancy heeft sinds haar oprichting in 1996 al meer dan tienduizend projecten uitgevoerd. Projecten in opdracht van particulier tot de Rijksoverheid, van het bedrijfsleven tot non-profit organisaties. De projecten kennen een grote diversiteit en hebben in sommige gevallen uitsluitend een onderzoekend karakter en zijn in andere gevallen meer adviserend. Steeds vaker wordt onderzoek binnen meerdere disciplines door onze opdrachtgevers verlangd. Onze medewerkers zijn in staat dit voor de opdrachtgever te coördineren en zelf (deel)onderzoeken uit te voeren. Ter illustratie van de veelvoud en veelzijdigheid van de projecten in de werkvelden bodem, waterbodem, ecologie, archeologie, water en milieu kunnen uitgebreide referentielijsten worden verschaft.

Vestiging Limburg

Rijksweg Noord 39
6071 KS Swalmen
Tel. 0475 - 504961
swalmen@econsultancy.nl

Vestiging Gelderland

Fabriekstraat 19c
7005 AP Doetinchem
Tel. 0314 - 365150
Doetinchem@econsultancy.nl

Vestiging Brabant

Rapenstraat 2
5831 GJ Boxmeer
Tel. 0485 - 581818
Boxmeer@econsultancy.nl

